

ปัญหาการชำระหนี้ด้วยคริปโทเคอร์เรนซี

นางสาวสุรภา ศรีเมือง
วิทยากรชำนาญการพิเศษ
กลุ่มงานกฎหมาย ๒ สำนักกฎหมาย

บทความใช้เพื่อการนำออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา
รายการเจตนารมณ์กฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

บทความวิทยุ เรื่อง ปัญหาการชำระหนี้ด้วยคริปโทเคอร์เรนซี

สุรภา ศรีเมือง
วิทยากรชำนาญการพิเศษ สำนักกฎหมาย
เรียบเรียง

บทนำ

คริปโทเคอร์เรนซีถือเป็นสินทรัพย์ดิจิทัลที่เจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยปัจจุบันคริปโทเคอร์เรนซีถูกใช้เป็นเครื่องมือการลงทุนและการแลกเปลี่ยน สำหรับประเทศไทยคริปโทเคอร์เรนซียังไม่มีคุณสมบัติเป็นเงินที่ใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย ซึ่งกระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย และสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ก.ล.ต.) ได้ออกแถลงการณ์ร่วมกันเพื่อแสดงจุดยืนไม่สนับสนุนให้นำคริปโทเคอร์เรนซีมาใช้เป็นสื่อกลางในการชำระค่าสินค้าและบริการ เนื่องจากราคาสินทรัพย์ดิจิทัลมีความผันผวนสูง ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากการเก็งกำไร ผู้ทำธุรกรรมจึงมีความเสี่ยงจากการขาดทุนสูง ในอนาคตหากมีการนำคริปโทเคอร์เรนซีมาใช้ชำระค่าสินค้าและบริการในวงกว้างอย่างแพร่หลาย ความเสี่ยงข้างต้นอาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของระบบการชำระเงินและเสถียรภาพของระบบการเงินโดยรวมของประเทศในอนาคต รวมทั้งอาจสร้างความเสียหายแก่สาธารณชนทั่วไปได้

เมื่อปัญหาการดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับเงินดิจิทัล สินทรัพย์ดิจิทัลมีแนวโน้มว่าจะเกิดผลกระทบต่อความเสียหายของประเทศ อาจมีการแสวงหาประโยชน์ในทางที่มิชอบ เป็นการหลอกลวงประชาชน ประเทศไทยได้ตัดสินใจในการที่จะออกกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องนี้ จึงได้มีการออกพระราชกำหนด เพราะเป็นเรื่องฉุกเฉินเร่งด่วน ซึ่งเพื่อรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ คือ พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. ๒๕๖๑ พระราชกำหนดนี้ถูกตราและประกาศออกใช้อย่างรวดเร็ว จึงอาจมีข้อบัญญัติบางประการที่อาจส่งผลกระทบต่อนักลงทุน หรือผู้ประกอบการธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล และรวมถึงประชาชนที่เกี่ยวข้อง

การกำกับดูแลสินทรัพย์ดิจิทัลของประเทศไทยอยู่ภายใต้พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. ๒๕๖๑ ซึ่งได้กำหนดมาตรการสำหรับกรณีที่มีการดำเนินการเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลอันอาจจะส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของระบบการเงินหรือเศรษฐกิจของประเทศ เหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามพระราชกำหนดนี้เพื่อให้การกำกับและการควบคุมการดำเนินกิจกรรมและการประกอบธุรกิจดังกล่าวมีความโปร่งใส อันจะเป็นประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศและการคุ้มครองผู้ลงทุนและประชาชนที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาพบว่าปัญหาการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลในประเทศไทยเป็นปัญหาเร่งด่วนและสำคัญระดับชาติ ส่งผลให้รัฐบาลเร่งแก้ปัญหาเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลอย่างเร่งด่วนโดยออกมาตรการ นโยบาย และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล

แต่อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังคงไม่มีกฎหมายที่บัญญัติถึงการชำระหนี้ด้วยคริปโทเคอร์เรนซีไว้โดยเฉพาะ จึงทำให้เกิดปัญหาว่าคริปโทเคอร์เรนซีสามารถใช้ในการชำระหนี้ได้มากน้อยเพียงใด จากการศึกษาพบว่า สกุลเงินเสมือนจริงหรือคริปโทเคอร์เรนซีมิใช่เงินตรา และปราศจากความสามารถในการชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย ซึ่งจำกัดเฉพาะสกุลเงินของรัฐตามพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. ๒๕๐๑ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสกุลเงินเสมือนจริงปลอดการควบคุมจะมีใช้เงินตราตามกฎหมายไทยหรือเงินตราต่างประเทศก็ตาม สัญญาที่กำหนดสกุลเงินเสมือนจริง

ปลอดภัยการควบคุมเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนหรือชำระราคานั้น เป็นการกำหนดหน้าที่การมีใช้หนี้เงิน หากคู่สัญญาตกลงกันให้ใช้สกุลเงินเสมือนจริงปลอดภัยการควบคุมเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนหรือชำระราคา ตามหลักเสรีภาพในการแสดงเจตนาแล้ว ความตกลงดังกล่าวย่อมมีผลสมบูรณ์บังคับได้ หรืออาจกล่าวได้ว่าสกุลเงินเสมือนจริงปลอดภัยการควบคุมมีใช้เงินตราที่สามารถใช้ชำระหนี้เงินได้ตามกฎหมาย แต่สามารถใช้ชำระหนี้อื่นได้โดยชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากคริปโทเคอร์เรนซีไม่ได้เป็นสื่อการชำระเงินตามกฎหมาย จึงมีความเสี่ยงที่ผู้ใช้ไม่ได้รับการคุ้มครอง หากมีการนำไปใช้เป็นช่องทางในการหลอกลวงหรือฉ้อโกงหรือกรณีที่เกิดปัญหาในการใช้งาน การติดตามข้อมูลการโอนเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานอาจทำได้ยาก ในกรณีมีการฟ้องร้องคดี ซึ่งต่างจากการโอนเงินผ่านธนาคารพาณิชย์หรือผู้ให้บริการชำระเงินภายใต้การกำกับดูแลของทางการที่มีระบบติดตามได้

ลักษณะสำคัญของคริปโทเคอร์เรนซี

การจำแนกประเภทของคริปโทเคอร์เรนซี ตามวัตถุประสงค์ของการใช้ประโยชน์เป็นสำคัญ ซึ่งสามารถแบ่งประเภทได้ดังนี้

๑. ประเภทสกุลเงิน (Digital Currency) กล่าวคือ กลุ่มประเภทนี้เป็นกลุ่มที่ประชาชนทั่วไปคุ้นเคย อาทิ สกุลเงินบิตคอยน์ สกุลเงินไลฟ์คอยน์ หรือสกุลเงินริบเปอร์ เป็นต้น คริปโทเคอร์เรนซีในยุคแรก ๆ ผู้คิดค้นจะมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนธุรกรรมทางการเงิน โดยส่วนใหญ่ทำหน้าที่เป็นเครื่องเก็บรักษามูลค่าและใช้เป็นหน่วยบัญชี เปรียบเช่นการทำธุรกรรมผ่านสกุลเงินที่แท้จริงของรัฐเพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการชำระค่าสินค้าและบริการระหว่างคู่สัญญา

๒. ประเภทเหรียญรรถประโยชน์ (Utility Token) กล่าวคือ เป็นการนำ คริปโทเคอร์เรนซี มาพัฒนาและประยุกต์ใช้ในรูปแบบต่าง ๆ นอกเหนือจากการใช้เป็นสกุลเงิน เช่น สกุลเงินอีเธอร์เลียม หรือสกุลเงินนีโอที่ผู้คิดค้นมีวัตถุประสงค์สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการพัฒนาระบบบล็อกเชนที่ธุรกรรม (Blockchain) จากการประยุกต์ใช้คริปโทเคอร์เรนซีในรูปแบบดังกล่าว ก่อให้เกิดการพัฒนาในระบบบล็อกเชนที่ธุรกรรมเป็นอย่างมากส่งผลดีต่อภาคธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นการเสนอขายโทเคนให้แก่ประชาชน ที่มีลักษณะเป็นการระดมทุนหรือเหรียญแอปพลิเคชัน เป็นต้น

๓. ประเภทหลักทรัพย์ (Security) กล่าวคือ แนวคิดเรื่องการใช้คริปโทเคอร์เรนซีและโทเคนดิจิทัลเป็นหลักทรัพย์ เพิ่งเกิดขึ้นได้ไม่นานนัก การใช้คริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลในลักษณะของหลักทรัพย์ เกิดจากคุณลักษณะเฉพาะตัวของระบบบล็อกเชนที่ธุรกรรมที่สามารถจัดเก็บ ลงทะเบียน และโอนข้อมูลได้อย่างถูกต้องและปลอดภัยสามารถแสดงความเป็นเจ้าของในหลักทรัพย์ได้โดยถูกต้อง ไม่ว่าจะเป็นการโอนหุ้น หรือแม้การซื้อขายสินทรัพย์ แต่การใช้งานระบบบล็อกเชนที่ธุรกรรม (Blockchain) จำเป็นต้องใช้ร่วมกับคริปโทเคอร์เรนซีผ่านสัญญาอัจฉริยะ (Smart Contract) ดังนั้น การสร้างเหรียญคริปโทเคอร์เรนซี เพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการจัดเก็บข้อมูลในลักษณะประเภทหลักทรัพย์จึงเกิดขึ้น และกำลังได้รับความนิยมในปัจจุบัน

สถานะทางกฎหมายของคริปโทเคอร์เรนซี

๑. สินทรัพย์ดิจิทัลที่มีสถานะเป็นเงิน กล่าวคือ สินทรัพย์ที่ถูกสร้างขึ้นหรือถูกจัดเก็บอยู่ในรูปแบบของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ในระบบเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสามารถใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายมีสถานะเป็นเงินตราได้แก่เงินอิเล็กทรอนิกส์ กล่าวคือ มูลค่าเงินที่บันทึกในซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์ที่อยู่ในบัตรพลาสติก หรือเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ เช่น โทรศัพท์มือถือหรือเงินที่อยู่ในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นต้น โดยผู้ใช้บริการได้ชำระเงินล่วงหน้าแก่ผู้ให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ และผู้ใช้บริการสามารถนำไปใช้ชำระค่าสินค้าและบริการแทนการชำระด้วยเงินสดตามร้านค้าที่รับชำระ ทำให้มีความสะดวกรวดเร็ว ไม่ต้องพกเงินสดให้ยุ่งยาก และไม่เสียเวลารอเงินทอนอีกด้วย โดยสามารถพบเห็นเงินอิเล็กทรอนิกส์ได้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น บัตรรถไฟฟ้า บัตรเติมเงินมือถือ บัตรโดยสาร รวมทั้งการซื้อสินค้าผ่านเว็บ เป็นต้น สินทรัพย์ดิจิทัลที่มีสถานะเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน กล่าวคือ เป็นสินทรัพย์ดิจิทัลที่มีสถานะเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน โดยผู้ใช้งานจำเป็นต้องนำสกุลเงินที่แท้จริงของรัฐแลกเปลี่ยนเป็นเงินเสมือนจริงของผู้ให้บริการโดยเงินเสมือนนี้ จะสามารถนำไปชำระค่าสินค้าและบริการของผู้ให้บริการเงินเสมือนจริงนั้น ๆ ได้เท่านั้น ปัจจุบันประเทศไทยตามพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๓ ให้ถือว่า สินทรัพย์ดิจิทัล หมายรวมถึง คริปโทเคอร์เรนซีและโทเคนดิจิทัล โดยคริปโทเคอร์เรนซี และ โทเคนดิจิทัลให้ถือเป็นสินทรัพย์ดิจิทัลที่มีสถานะเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเท่านั้น ไม่ได้มีสถานะเป็นเงินตราแต่อย่างใด

๒. สินทรัพย์ดิจิทัลที่มีสถานะเป็นทรัพย์สินหรือหลักทรัพย์ กล่าวคือ สินทรัพย์หรือทรัพย์สินทุกชนิดที่ถูกสร้างขึ้นหรือถูกจัดเก็บในรูปแบบของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์บนระบบหรือเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ เช่น บัญชีในโซเชียลเน็ตเวิร์ค เว็บไซต์ วิดีโอในระบบบิโเทอเรนซ์ อีเมลล์ หรือแม้แต่ข้อมูลส่วนตัวที่ถูกจัดเก็บในระบบหรือเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้รวมถึงสินทรัพย์ดิจิทัลที่มีสถานะเป็นเงินตราหรือสินทรัพย์ดิจิทัลที่มีสถานะสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนด้วย ดังนั้น สินทรัพย์ดิจิทัลในปัจจุบันจึงมีสถานะเป็นทรัพย์สินหรือหลักทรัพย์ทั้งสิ้น

การยอมรับให้ใช้คริปโทเคอร์เรนซีในการชำระหนี้ในต่างประเทศ

เนื่องจากแต่ละประเทศมีสภาพเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน บางประเทศเริ่มมีการยอมรับเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนได้ แต่บางประเทศก็ยังไม่ยอมรับให้ใช้คริปโทเคอร์เรนซีในการชำระหนี้ ประเทศที่ยอมรับให้ใช้คริปโทเคอร์เรนซีในการชำระหนี้ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสหรัฐอเมริกา เยอรมนี โดยกลุ่มประเทศเหล่านี้ยังไม่มีกฏบัญญัติให้คริปโทเคอร์เรนซีเป็นเงินตรา ประเทศที่ไม่ยอมรับให้ใช้คริปโทเคอร์เรนซีในการชำระหนี้ ได้แก่ ประเทศจีน ประเทศรัสเซีย กลุ่มประเทศเหล่านี้เห็นว่าการอนุญาตให้ใช้คริปโทเคอร์เรนซีนั้นกระทบต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ หรือ ทำให้เกิดการแทรกแซงการบริหารเงินตรา เห็นว่าคริปโทเคอร์เรนซีสามารถถูกนำไปใช้ในทางที่ผิดกฎหมายได้และการติดตามผู้กระทำความผิดย่อมทำได้ยากเนื่องจากไม่ได้ถูกกำกับโดยหน่วยงานกลางของประเทศใด อย่างไรก็ตามก็มีประเทศที่กำหนดให้คริปโทเคอร์เรนซีเป็นเงินตรา ได้แก่ ประเทศเอลซัลวาดอร์ ประเทศยูเครน ประเทศแอฟริกากลาง

ประเทศที่ยอมรับให้ใช้คริปโทเคอร์เรนซีในการชำระหนี้

ในหลายประเทศเริ่มเห็นถึงการคริปโทเคอร์เรนซีมาใช้ในการชำระหนี้ต่าง ๆ ของกลุ่มคนบางกลุ่ม จึงได้เริ่มมีการออกกฎหมายเพื่อกำกับการใช้คริปโทเคอร์เรนซีในฐานะทรัพย์สินอย่างหนึ่ง โดยกลุ่มประเทศดังกล่าวนี้ ยังไม่มีการบัญญัติให้คริปโทเคอร์เรนซีเป็นเงินตราที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ก็ไม่ได้ห้ามให้มีการใช้คริปโทเคอร์เรนซีในการชำระหนี้หรือแลกเปลี่ยน ทั้งนี้ ตัวอย่างประเทศที่มีการยอมรับให้ใช้คริปโทเคอร์เรนซีในการชำระหนี้มี ดังนี้

๑. ประเทศญี่ปุ่น

ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๐ ประเทศญี่ปุ่นได้มีการแก้ไข Payment Services Act รวมถึงกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้คริปโทเคอร์เรนซีและสกุลเงินดิจิทัลสามารถใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายได้ แต่ในขณะเดียวกันก็ยังไม่ได้ยอมรับว่าคริปโทเคอร์เรนซีเป็นเงินตราชนิดหนึ่ง เนื่องจากการกำหนดคำนิยามแยกออกมาจากคำว่าบริการให้บริการโอนเงิน (funds transfer services) กับคำว่าบริการแลกเปลี่ยนเงินเสมือน (crypto – asset exchange services) โดยกำหนดให้ “crypto – assets” คือทรัพย์สินที่มีมูลค่าที่มีการบันทึกไว้ในระบบอิเล็กทรอนิกส์โดยไม่รวมสกุลเงินญี่ปุ่น เงินตราต่างประเทศ และสินทรัพย์ที่เป็นสกุลเงิน และ crypto – assets ดังกล่าวสามารถใช้ในนิติสัมพันธ์กับบุคคลที่ไม่ระบุตัวตนเพื่อชำระค่าสินค้า ให้เช่าสินค้า หรือการบริการและสามารถขายหรือซื้อ crypto – assets กับคู่สัญญา โดยสามารถโอน crypto – assets ได้โดยวิธีการประมวลผลของระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้ ตาม Financial Instruments and Exchange Act ก็ได้กำหนดคำว่า cryptoassets แยกออกมาจากคำว่า currencies ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่าคริปโทเคอร์เรนซีเป็นทรัพย์สินอย่างอื่นที่สามารถนำมาใช้ชำระหนี้ได้ แต่ก็ไม่มีสถานะเป็นเงินตราตามกฎหมายในประเทศญี่ปุ่น

๒. ประเทศสหรัฐอเมริกา

การกำหนดแนวทางด้านกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาให้สอดคล้องกันในระดับรัฐเป็นเรื่องที่ยากและละเอียดอ่อน แม้มีความคืบหน้าในการพัฒนากฎหมายด้านสกุลเงินดิจิทัลของรัฐบาลกลาง แต่ ณ ปัจจุบัน ยังไม่มีการกำหนดให้คริปโทเคอร์เรนซีเป็นเงินตราตามกฎหมาย อีกทั้งองค์การบังคับใช้อาชญากรรมทางการเงิน (The Financial Crimes Enforcement Network “FinCEN”) ไม่ถือว่าคริปโทเคอร์เรนซีเป็นเงินตราตามกฎหมาย (legal tender) แต่เป็นเพียงเครื่องมือในการแลกเปลี่ยนเงิน (money transmitters) เนื่องจากมองว่า คริปโทเคอร์เรนซีเป็นเพียงโทเคนที่กำกับมูลค่าอื่น ๆ และสามารถใช้แทนสกุลเงินเท่านั้น

อย่างไรก็ดีการนำคริปโทเคอร์เรนซีมาใช้ชำระหนี้จะสามารถทำได้หรือไม่ นั้น ต้องพิจารณาตามข้อกำหนดหรือข้อบังคับของแต่ละรัฐ ซึ่งบางรัฐได้มีการเสนอแก้กฎหมายเพื่อควบคุมกำกับดูแลสกุลเงินดิจิทัลต่าง ๆ เช่น รัฐวอชิงตัน ได้กำหนดให้ สกุลเงินดิจิทัล เป็นส่วนหนึ่งของการส่งผ่านเงินภายใต้กฎหมาย Uniform Money Services Act chapter 19.230.10 โดยกำหนดคำนิยามของ “Virtual Currency” แยกต่างหากกับคำว่า “Money” โดยคำว่า Money หมายถึงตัวกลางในการแลกเปลี่ยนที่ได้รับอนุญาตหรือนำมาใช้โดยสหรัฐอเมริกา หรือรัฐบาลต่างประเทศหรือสื่อการแลกเปลี่ยนอื่น ๆ ที่เป็นที่ยอมรับ และรวมถึงรวมถึงหน่วยการเงินที่จัดตั้งขึ้นโดยองค์กรระหว่างรัฐบาลหรือตามข้อตกลงระหว่างรัฐบาลสองแห่งขึ้นไป เช่น เงินยูโร ส่วน Virtual Currency หมายถึง สิ่งที่แสดงมูลค่าในระบบดิจิทัลที่ใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน เป็นหน่วยทางบัญชี หรือสิ่งที่เก็บมูลค่าแต่ไม่เป็น legal tender ตามที่รัฐบาลของสหรัฐอเมริกาคำหนด หรือในรัฐโคโลราโด ผู้ว่าการรัฐได้มีการประกาศผ่านโซเชียลมีเดีย ว่าในอนาคตจะแก้ไขกฎหมายกำหนดให้ประชาชนสามารถชำระภาษีด้วยคริปโทเคอร์เรนซี Bitcoin หรือ Ethereum ได้ อีกทั้ง การประกาศดังกล่าวเกิดขึ้นในขณะที่สมาชิกสภานิติบัญญัติในรัฐอื่น ๆ รวมถึง

รัฐเอริโซนาและรัฐแคลิฟอร์เนียกำลังอยู่ในระหว่างเสนอกฎหมายซึ่งหากกฎหมายดังกล่าวได้รับการให้สัตยาบัน จะถือว่าคริปโทเคอร์เรนซีสามารถนำมาใช้ในการชำระเงินที่ยอมรับได้ทั่วทั้งรัฐ ไม่ใช่แค่เพื่อวัตถุประสงค์ทางภาษี เท่านั้น แต่ทั้งนี้การแก้ไขดังกล่าวก็ไม่ถึงขั้นที่กำหนดให้คริปโทเคอร์เรนซีเป็นสกุลเงินตราอย่างหนึ่ง

ประเทศที่ไม่ยอมรับให้ใช้คริปโทเคอร์เรนซีในการชำระหนี้

ขณะเดียวกันบางประเทศเห็นว่าการอนุญาตให้ใช้คริปโทเคอร์เรนซีนั้น จะกระทบต่อเศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศ หรือทำให้เกิดการแทรกแซงการบริหารเงินตราในประเทศจึงได้มีการจำกัดการใช้ คริปโทเคอร์เรนซีอย่างเข้มงวด โดยอาจถึงขั้นห้ามยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมทุกประเภทของคริปโทเคอร์เรนซี ไม่ว่าจะเป็น การขุด mining หรือการซื้อขายแลกเปลี่ยนคริปโทเคอร์เรนซีเนื่องจากเห็นว่าคริปโทเคอร์เรนซีสามารถ ถูกนำไปใช้ในทางที่ผิดกฎหมายได้และการติดตามผู้กระทำความผิดย่อมทำให้ยากเนื่องจากไม่ได้ถูกกำกับ โดยหน่วยงานกลางของประเทศใด ทั้งนี้ ตัวอย่างประเทศที่ไม่ยอมรับให้ใช้คริปโทเคอร์เรนซีในการชำระหนี้มีดังนี้

๑. ประเทศจีน

ช่วงปลายปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ธนาคารกลางของประเทศจีน (People's Bank of China : PBOC) และหน่วยงานอื่น ๆ ของประเทศจีนได้ประกาศมาตรการเกี่ยวกับการป้องกันความเสี่ยงทางการเงิน โดยระบุว่าเงิน เสมือนต่าง ๆ หรือคริปโทเคอร์เรนซี เช่น Bitcoi หรือ Ethereum ที่มีการซื้อขายและหมุนเวียนอยู่นั้นเป็นการสร้าง แหล่งเงินทุนที่ไม่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาล เป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย เนื่องจากกลุ่มงานเสมือนต่าง ๆ ไม่ได้ออกโดย หน่วยงานทางการเงิน จึงไม่มีการยอมรับว่าเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนตามกฎหมาย ดังนั้น เงินเสมือนต่าง ๆ จึงไม่มีสถานะทางกฎหมายเท่ากับสกุลเงินตราต่าง ๆ ไม่สามารถและไม่ควรนำมาหมุนเวียนหรือใช้ในตลาดการเงิน นอกจากนี้การใช้โอน หรือแลกเปลี่ยนคริปโทเคอร์เรนซีถูกมองว่าสามารถเป็นช่องทางในการฉ้อโกงการฟอกเงิน หรือส่งผ่านเงินไปยังแหล่งผิดกฎหมาย โดยการจำกัดการใช้คริปโทเคอร์เรนซีของประเทศจีนนั้น ในช่วงแรกได้สั่ง ห้ามสถาบันการเงินทำธุรกรรมคริปโทเคอร์เรนซีในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ เนื่องจากรัฐบาลจีนมีความกังวล เกี่ยวกับผลกระทบของการขุดคริปโทเคอร์เรนซีที่ใช้พลังงานไฟฟ้าจำนวนมากและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และ ในที่สุดก็กำหนดให้คริปโทเคอร์เรนซีเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายในเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๖๓ และในขณะเดียวกัน ประเทศจีนกำลังผลักดันสกุลเงินหยวนดิจิทัลของตนเอง และพยายามทำให้ผู้บริโภคเข้าถึงสกุลเงินหยวนดิจิทัล ได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตามเขตปกครองพิเศษฮ่องกงยังไม่มีกฎหมายเฉพาะในการควบคุมคริปโทเคอร์เรนซี โดยธนาคารกลางฮ่องกง (Hong Kong Monetary Authority “HKMA”) ให้คำนิยามคริปโทเคอร์เรนซีเป็นเพียง สินค้าเสมือนจริงและไม่ใช่สิ่งที่ใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย legal tender ไม่ใช่สิ่งที่ผิดกฎหมายเหมือนที่ประเทศจีน กำหนด และปัจจุบันไม่มีข้อบังคับเกี่ยวกับการครอบครองหรือโอนสกุลเงินดิจิทัลระหว่างบุคคล トラบใดที่ได้รับ และโอนคริปโทเคอร์เรนซีโดยสุจริตและไม่ละเมิดกฎหมายต่อต้านการฟอกเงิน เนื่องจากฮ่องกงมีอิสระในกิจการ การเงินและการบริหารตามรัฐธรรมนูญฉบับย่อของเมืองฮ่องกง ในอนาคตมีแผนที่จะควบคุมคริปโทเคอร์เรนซี มากขึ้น โดยจะห้ามการค้าและการลงทุน crypto สำหรับการค้าปลีก และปิดช่องโหว่ทางกฎหมายที่อนุญาตให้การ ให้บริการแลกเปลี่ยนคริปโทเคอร์เรนซีส่วนใหญ่ดำเนินการโดยไม่มีข้อจำกัด โดยกำหนดใหม่ให้กิจการดังกล่าว ต้องขอใบอนุญาตจากหน่วยงานของรัฐ

๒. ประเทศรัสเซีย

ธนาคารกลางของรัสเซีย (The Central Bank of the Russian Federation) เมื่อช่วงต้นปี พ.ศ. ๒๕๖๕ ได้ขอความร่วมมือไม่ให้คริปโทเคอร์เรนซี เนื่องจากรัฐบาลจะไม่สามารถควบคุมธุรกรรมคริปโทเคอร์เรนซีได้อย่างเต็มที่ และอุตสาหกรรมคริปโทเคอร์เรนซีจะไม่เป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจรัสเซีย ในขณะที่กระทรวงการคลังนั้นไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของธนาคารกลางรัสเซียและประธานาธิบดี Vladimir Putin สั่งให้ทางการหาข้อตกลงร่วมกัน โดยความเห็นของธนาคารกลางรัสเซียเห็นว่า สกุลเงินดิจิทัลที่ดำเนินการโดยเอกชนและมีความผันผวนสูง อาจส่งผลกระทบต่อด้านลบต่อการควบคุมระบบการเงินและการเงินของประเทศ ความผันผวนดังกล่าวทำให้เกิดความต้องการในการเก็งกำไรซึ่งอาจทำให้เกิดฟองสบู่ในตลาดการเงินได้ นอกจากนี้ คริปโทเคอร์เรนซี สามารถนำมาใช้สำหรับการฟอกเงิน หรือสนับสนุนการก่อการร้าย จึงควรห้ามใช้เป็นเครื่องมือในการชำระเงินรวมถึงห้ามการแลกเปลี่ยนคริปโทเคอร์เรนซี โดยมีความเห็นให้ดำเนินการกำกับคริปโทเคอร์เรนซีเช่นเดียวกับประเทศจีน นอกจากนี้ การขุดคริปโทเคอร์เรนซี เช่น Bitcoin สร้างปัญหาเกี่ยวกับการใช้พลังงานจำนวนมาก เนื่องจากผู้ขุดต้องใช้คอมพิวเตอร์ที่พลังไฟสูงเพื่อแข่งขันกับผู้อื่นที่เชื่อมต่อกับเครือข่ายทั่วโลกเพื่อไขปริศนาทางคณิตศาสตร์ที่ซับซ้อนเพื่อให้ได้ Bitcoin เป็นค่าตอบแทน กระบวนการนี้กินไฟฟ้ามากและไฟฟ้าง่ายกว่ามักใช้พลังงานจากเชื้อเพลิงฟอสซิล จึงเห็นควรห้ามไม่ให้มีการขุดคริปโทเคอร์เรนซีในรัสเซีย ทั้งนี้ ธนาคารกลางรัสเซียกำลังวางแผนที่จะออกกฎเปิดดิจิทัลของตนเองเช่นเดียวกับมาตรการของประเทศจีน

ประเทศที่กำหนดให้คริปโทเคอร์เรนซีเป็นเงินตรา

๑. ประเทศเอลซัลวาดอร์

เป็นประเทศแรกของโลกที่กำหนดให้คริปโทเคอร์เรนซี Bitcoin เป็นสกุลเงินตราอย่างหนึ่งของประเทศ และสามารถใช้ Bitcoin ในการซื้อสินค้าและบริการได้อย่างอิสระในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ แม้การกำหนดดังกล่าวอาจทำให้เกิดความเสี่ยงและความไม่มั่นคงในระบบเศรษฐกิจ โดยประธานาธิบดี Nayib Bukele ให้เหตุผลในการสนับสนุนการแก้กฎหมายดังกล่าวว่าเป็นวิธีการทำให้ชาวเอลซัลวาดอร์จำนวนประมาณร้อยละ ๗๐ ที่ยังไม่มีบัญชีธนาคาร ได้เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจที่เป็นทางการ อีกทั้ง การใช้สกุลเงินดิจิทัลจะทำให้การรับเงินโอนจากต่างประเทศรวดเร็วขึ้นเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่า และสามารถปลดปล่อยประเทศที่เป็นหนี้จากการยึดระบบการเงินของโลกแบบดั้งเดิม ทั้งนี้ พ.ศ. ๒๕๖๕ ประเทศเอลซัลวาดอร์ ประสบปัญหาจากการที่มูลค่าของ Bitcoin ลดลงจนกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) เรียกร้องให้เอลซัลวาดอร์ยุติการยอมรับให้คริปโทเคอร์เรนซีเป็นสกุลเงินตราที่ถูกต้องตามกฎหมาย เมื่อ Bitcoin มีมูลค่าลดลง เนื่องจากจะส่งผลให้เกิดความเสี่ยงอย่างมากต่อตลาดการเงิน ความมั่นคงทางการเงิน และการคุ้มครองผู้บริโภค ๘๕.๕ ล้านดอลลาร์สหรัฐในการลงทุนกับ Bitcoin นับตั้งแต่ใช้สกุลเงินดิจิทัลเป็นเงินที่ถูกกฎหมายในเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๖๔ และผลการลงทุนของประเทศเอลซัลวาดอร์ได้สูญเสียมูลค่าไปประมาณ ๒๓ เปอร์เซ็นต์ ซึ่งเป็นเงินจำนวนมาก

๒. ประเทศยูเครน

ประเทศยูเครนเป็นประเทศที่สองที่กำหนดให้คริปโทเคอร์เรนซีเป็นสกุลเงินตราหนึ่งของประเทศ ตามกฎหมาย เนื่องจากประเทศยูเครนกำลังอยู่ในภาวะสงครามการเปิดรับบริจาคและเงินช่วยเหลือต่าง ๆ จากต่างประเทศที่ไหลเข้าสู่ประเทศยูเครนนั่นส่วนใหญ่ ได้รับบริจาคในรูปแบบคริปโทเคอร์เรนซีถึง ๑๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพื่อช่วยยูเครนทำสงครามกับผู้รุกราน และได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นวิธีการชำระเงินและการออมของ

ชาวยูเครน ดังนั้น การแก้ไขกฎหมายดังกล่าวจะเปิดช่องให้สามารถใช้คริปโทเคอร์เรนซีแลกเปลี่ยนสินค้าได้ทุกที่ในประเทศยูเครน เพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ยังอาศัยอยู่ในประเทศ โดยร่างกฎหมายนี้ได้รับการรับรองโดยรัฐสภาของยูเครนเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๕ และในวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๕ แอคเคาท์ทวิตเตอร์ทางการของกระทรวงดิจิทัลประเทศยูเครน ได้ประกาศว่าประธานาธิบดี Volodymyr Zelenskyy ได้ลงนามกฎหมายดังกล่าวแล้ว มีผลอนุญาตให้ประชาชนสามารถแลกเปลี่ยนคริปโทเคอร์เรนซีระหว่างต่างประเทศและในยูเครนได้อย่างถูกกฎหมาย ธนาคารพาณิชย์สามารถเปิดบัญชีกับบริษัทที่ให้บริการคริปโทเคอร์เรนซี

๓. สาธารณรัฐแอฟริกากลาง

เมื่อเดือนเมษายน ๒๕๖๕ สาธารณรัฐแอฟริกากลางได้ร่างกฎหมายให้ Bitcoin เป็นสกุลเงินตราที่ถูกกฎหมาย โดยกฎหมายใหม่นี้กำหนดให้ครอบคลุมถึงการใช้คริปโทเคอร์เรนซีอื่น ๆ ในการซื้อขายออนไลน์ และธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมด พร้อมทั้งกำหนดให้การแลกเปลี่ยนใช้คริปโทเคอร์เรนซีนั้นไม่ต้องเสียภาษี ทั้งนี้ผู้อำนวยการคณะรัฐมนตรีประจำสำนักประธานาธิบดีของสาธารณรัฐแอฟริกากลางได้กล่าวว่าการดำเนินการนี้จะทำให้สาธารณรัฐแอฟริกากลางอยู่บนแผนที่ของประเทศที่กำลังหาญและมีวิสัยทัศน์มากที่สุด

จะเห็นได้ว่าคุณสมบัติและลักษณะของคริปโทเคอร์เรนซีมีความแตกต่างจากเงินตรา คือ ไม่ถูกควบคุมโดยหน่วยงานกลางในระดับประเทศ ทำให้แต่ละประเทศมีความเห็นที่แตกต่างกันเกี่ยวกับการอนุญาตให้ใช้คริปโทเคอร์เรนซีชำระหนี้ หรือการกำหนดให้คริปโทเคอร์เรนซีเป็นเงินตรา

เงินดิจิทัลในมุมมองคุณสมบัติของเงินที่ดี

๑. การเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานของเงินที่ดี เพราะถ้าขาดการยอมรับจากสังคมสิ่งนั้นย่อมใช้เป็นเงินไม่ได้ เมื่อพิจารณาถึงเงินดิจิทัลในบริบทนี้จะเห็นว่าปัจจุบันยังไม่สามารถที่จะตอบโจทย์นี้ได้ชัดเจนนัก เนื่องจากการยอมรับการใช้ผ่านเงินที่อยู่ในรูปแบบของเงินดิจิทัล มีการยอมรับเพื่อใช้ชำระค่าสินค้าและบริการสำหรับกลุ่มคนเพียงบางกลุ่มเท่านั้น ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มของผู้ที่ใช้บริการซื้อขายสินค้าผ่านระบบออนไลน์

๒. การมีเสถียรภาพในมูลค่า ในเบื้องต้นต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับคำว่าเสถียรภาพในมูลค่าก่อนว่าไม่ได้มีความหมายในมุมมองของค่าเงินที่ลดลงเท่านั้น แต่หมายรวมถึงการเพิ่มขึ้นของค่าเงินด้วย ซึ่งสิ่งที่จะมีคุณสมบัติของเงินที่ดีได้ ต้องสามารถที่จะเก็บรักษามูลค่าซึ่งใช้สำหรับการแลกเปลี่ยนเป็นสินค้าและบริการต่าง ๆ ให้ใกล้เคียงกับระดับเดิมได้ หากเงินดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงอำนาจการซื้อสินค้าไปในเวลาอันรวดเร็ว ก็ย่อมที่จะขาดเสถียรภาพในด้านการเก็บรักษามูลค่า

เมื่อทำการพิจารณาเงินดิจิทัลที่มีในปัจจุบันโดยเน้นไปที่สกุลหลัก ๆ ที่ได้รับความนิยมอย่าง bitcoin, Ethereum, Ripple พบว่าทุกสกุลมีคุณสมบัติของการมีเสถียรภาพในมูลค่าค่อนข้างต่ำ เนื่องจากค่าของเงินเมื่อเทียบค่าเป็นเงินสกุลอื่น มีการเปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมากในเวลาอันรวดเร็ว โดยเฉพาะในสกุลของ bitcoin ที่มูลค่าของเงินมีการเปลี่ยนแปลงหลายเท่าตัวในช่วง ๑ – ๒ ปีที่ผ่านมา

๓. มีปริมาณที่ยืดหยุ่นได้ หมายถึงจะต้องมีปริมาณที่มากพอกับความต้องการและความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ ซึ่งเงินดิจิทัลโดยส่วนใหญ่เริ่มเกิดขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ จึงส่งผลให้ปริมาณเงินดิจิทัลในแต่ละสกุล โดยเฉพาะในกลุ่มของเงินดิจิทัลสกุลที่มีการก่อตั้งขึ้นหลังจากมีการใช้เงินดิจิทัลมาชั่วระยะหนึ่ง ยังมีปริมาณหมุนเวียนในระบบค่อนข้างน้อยส่วนในกลุ่มที่ได้รับความนิยมและเป็นกระแสในปัจจุบันอย่าง Bitcion,

Ethereum, Bitcoin Cash, Ripple แม้จะมีปริมาณที่มากกว่ากลุ่มที่สร้างขึ้นใหม่ แต่ก็ยังคงเป็นส่วนที่น้อยเมื่อเทียบกับขนาดเศรษฐกิจส่วนในประเด็นเรื่องการเพิ่มจำนวน โดยส่วนใหญ่จะสามารถเพิ่มจำนวนได้แต่มีสัดส่วนของการเพิ่มไม่เท่ากัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อกำหนดและหลักเกณฑ์การสร้างเงินดิจิทัลในสกุลนั้น ๆ

๔. มีน้ำหนักเบา ข้อนี้จำเป็นว่าเป็นจุดเด่นของเงินในรูปแบบเงินดิจิทัลเพราะไม่ได้มีการจัดทำเหรียญหรือธนบัตรออกมาใช้ แต่เป็นเพียงข้อมูลในที่ถูกบันทึกอยู่ในระบบเครือข่ายเท่านั้น ซึ่งผู้ใช้เองก็สามารถใช้ได้ทุกที่ผ่านทางระบบคอมพิวเตอร์หรือเครื่องมือสื่อสารในปัจจุบัน จึงง่ายต่อการพกพาไปเป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยนยี่ห้อต่าง ๆ

๕. มีความคงทน คุณสมบัติในข้อนี้ส่วนใหญ่จะใช้ในเงินที่มีสภาพทางกายภาพเป็นเงินเหรียญ หรือธนบัตร เนื่องจากต้องถูกพกพาไปใช้สถานที่ต่าง ๆ ทุกวัน และมีการเปลี่ยนมือผู้ใช้หลายรอบซึ่งเสี่ยงต่อการชำรุดได้ง่าย แต่สำหรับเงินดิจิทัลแล้วคุณสมบัติในข้อนี้แทบที่จะมองข้ามไปได้ เนื่องจากไม่มีการจัดทำเหรียญหรือธนบัตรออกมาใช้ การใช้งานเป็นเพียงการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้ให้และผู้รับ ดังนั้น ความคงทนถาวร หรือการคงอยู่ของเงินในรูปแบบเงินดิจิทัล จึงไม่ได้อยู่ที่คุณสมบัติของตัวเงินเอง แต่หากอยู่ในคุณสมบัติของเครื่องมือที่ใช้พกพาหรือเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรักษาเงินเหล่านั้นให้ปลอดภัยจากการสูญหายหรือภัยทางด้าน cyber

๖. เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันด้านมูลค่า คุณสมบัติในข้อนี้ก็เป็นอีกข้อหนึ่งที่ไม่ได้เป็นปัญหาเกี่ยวกับเงินในรูปแบบเงินดิจิทัล เนื่องจากเป็นเงินที่เป็นการบันทึกข้อมูลไว้ในระบบเครือข่าย ไม่ได้มีการจัดทำเป็นเงินที่มีรูปลักษณะทางกายภาพออกมาใช้ จึงทำให้ไม่มีความแตกต่างกันของเงินในแต่ละหน่วย

๗. ต้องแบ่งเป็นหน่วยย่อยได้ง่าย เพื่อรองรับการซื้อขายสินค้าและบริการได้ครบทุกชนิด เนื่องจากมูลค่าของสิ่งที่จะใช้ซื้อขายกันมีมากมายหลายระดับ ซึ่งในส่วนนี้ก็ไม่เป็นปัญหาสำหรับเงินดิจิทัล เนื่องเป็นเงินที่อยู่ในรูปของไฟล์ข้อมูลที่ถูกบันทึกไว้ในระบบเครือข่ายเท่านั้นการใช้ซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงข้อมูลในระบบจากผู้ซื้อไปยังข้อมูลของผู้ขาย โดยหน่วยเงินดิจิทัลในแต่ละสกุลแม้จะมีมูลค่ามากเมื่อเทียบกับราคาสินค้าที่ถูกตั้งราคาเป็นเงินสกุลต่าง ๆ แต่เนื่องจากจุดเด่นของเงินดิจิทัล ที่เป็นไฟล์ข้อมูลในระบบจึงสามารถแบ่งเป็นหน่วยย่อย ๆ ได้โดยการใช้ทศนิยมในการแบ่งหน่วยของเงินดิจิทัลออกเป็นหน่วยย่อย ๆ อย่างเช่นเงิน Bitcoin ที่มีหน่วยเงิน BTC หากเทียบเป็นเงินไทยในอัตราแลกเปลี่ยนปัจจุบัน 1 BTC จะมีค่าประมาณ ๓๖๐,๐๐๐ บาท แต่เงินที่อยู่ในรูปของ Bitcoin ก็สามารถบันทึกการแลกเปลี่ยน โดยการใส่จุดทศนิยมได้ถึง ๘ หลัก จึงทำให้สามารถรองรับการซื้อขายได้หลากหลาย ครบทุกระดับสินค้าดังเช่นเงินปกติทั่วไป

ข้อดีของการใช้คริปโทเคอร์เรนซีในการชำระหนี้

ในประเด็นการเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน สำหรับเงินในรูปแบบเงินดิจิทัล ที่สร้างขึ้นมานั้นทุกสกุลมีพื้นฐานมาจากความต้องการสร้างระบบมาตรฐานในการชำระค่าสินค้าและบริการต่าง ๆ ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเน้นในรูปแบบของการชำระออนไลน์ ในกรณีที่ผู้ซื้อและผู้ขายไม่ได้พบกันโดยตรง และยังรวมถึงกรณีที่มีการพบเจอกันก็สามารถชำระค่าสินค้าและบริการผ่านทางเครื่องรับชำระต่าง ๆ ได้ ดังนั้นเงินดิจิทัลจึงสะดวกต่อการใช้เป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยน

ในประเด็นกรณีการเป็นเครื่องวัดมูลค่าหรือการใช้เงินเป็นหน่วยกลางในการวัดมูลค่าของสินค้าและบริการทุกชนิดให้มีมูลค่าอยู่ในหน่วยเดียวกัน ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากวัตถุประสงค์ในการต้องการสร้างเงินดิจิทัลมาเพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน จึงยอมส่งผลในหน้าที่ของเงินดิจิทัลที่ใช้เป็นเครื่องวัดมูลค่าได้ด้วยเช่นกัน เพียงแต่การวัดมูลค่าสินค้าอาจไม่ได้เทียบเคียงกับเงินดิจิทัลในสกุลนั้น ๆ โดยตรง แต่เป็นการเทียบเคียงโดยเทียบกับค่าภายนอกของเงิน ผ่านทางอัตราแลกเปลี่ยนของเงินดิจิทัล กับราคาสินค้าที่ระบุอยู่ในสกุลเงินอื่น ๆ ส่งผลให้เราสามารถระบุนความแตกต่างของมูลค่าสินค้าต่าง ๆ ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งได้เช่นกัน ดังนั้นเงินดิจิทัลจึงเป็นเครื่องวัดมูลค่าได้

ข้อเสียของการใช้คริปโทเคอร์เรนซีในการชำระหนี้

ในประเด็นด้านการพิจารณาบทบาทหน้าที่ของการใช้เป็นเงิน เงินดิจิทัลยังมีจุดอ่อนในส่วนของการใช้เป็นมาตรฐานในการชำระหนี้ และการใช้เป็นเครื่องเก็บมูลค่า ซึ่งทั้งสองหน้าที่มีความสัมพันธ์ค่อนข้างมาก และการทำหน้าที่ตามหลักดังกล่าวจะมีความเกี่ยวข้องกับช่วงเวลา การที่มูลค่าของเงินดิจิทัลในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมากเมื่อเทียบกับมูลค่าของเงินสกุลอื่น หรือเมื่อเทียบกับราคาสินค้าจึงส่งผลให้ผู้ไม่มั่นใจกับมูลค่าของเงินดิจิทัลสกุลนั้น ๆ นอกจากนี้สิ่งที่เป็นส่วนสำคัญของนิติกรรมหลาย ๆ ประเภทคือการกำหนดหนี้เงิน ซึ่งเป็นการกำหนดราคาที่ต้องใช้เป็นหน่วยเงินตราเพื่อชำระหนี้สินค้าหรือบริการ หากสิ่งที่กำหนดเป็นราคาในการชำระหนี้ตามสัญญาไม่มีเสถียรภาพในมูลค่า จะส่งผลกระทบต่อการทำนิติกรรมทุกประเภท จากปัญหาดังกล่าวว่าคู่สัญญาจะคาดหวังว่าคริปโทเคอร์เรนซีจะมีการเปลี่ยนแปลงราคาถึงเท่าไรนั้น หากไม่ได้มีการกำหนดเงื่อนไขในสัญญา และคู่สัญญาไม่สามารถตกลงกันได้ จะทำให้เกิดปัญหาคดีขึ้นสู่ศาลเป็นจำนวนมากเพื่อให้ศาลชี้ขาดถึงเจตนาที่แท้จริงของราคาทรัพย์สินในสัญญาว่าในช่วงเวลาดังกล่าวความเสี่ยงที่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายเห็นได้นั้นเป็นเช่นไร หรือคู่สัญญาต้องชำระหนี้ตามจำนวนที่กำหนดโดยไม่พิจารณาว่าจะมีการคาดหวังได้หรือไม่ถึงมูลค่าที่เปลี่ยนแปลงไปของคริปโทเคอร์เรนซี

นอกจากนี้เงินดิจิทัลยังคงมีปัญหาในเรื่องเสถียรภาพของเงินตรา กล่าวคือ ปัจจุบันการกำหนดให้หนี้ต้องชำระด้วยเงินตราสกุลใดสกุลหนึ่งนั้น มูลค่าของเงินตราสกุลนั้นมีความคงที่ ไม่เปลี่ยนแปลงตามช่วงเวลา ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการตกลงชำระหนี้เงิน โดยมูลค่าของเงินตราอาจมีขึ้นหรือลงบ้างเล็กน้อยในช่วงที่ทำสัญญาที่เกิดหนี้เงิน แต่ไม่ถึงกับเปลี่ยนแปลงจนทำให้เกิดความแตกต่างของมูลค่าของทรัพย์สินในสัญญาหรือหนี้เงินอื่น ๆ ตัวอย่างเช่นหากมีการตกลงซื้ออสังหาริมทรัพย์ด้วยเงินบาทมูลค่า ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท มีกำหนดระยะเวลาในการชำระหนี้ ด้วยการผ่อนชำระหนี้สิบห้าปี ในช่วงสิบห้าปีระหว่างสัญญา มูลค่าของเงินบาท จะไม่มีการเปลี่ยนแปลงโดยเงินตรามูลค่า ๑ บาท ในช่วงเริ่มทำสัญญากับเงินตรามูลค่า ๑ บาท ในช่วงท้ายของการชำระหนี้ตามสัญญาหรือสิบห้าปีให้หลัง ยังคงมีมูลค่าใกล้เคียงกันกับตอนที่ทำสัญญาซึ่งเป็นไปตามเจตนาตกลงในเรื่องราคาของคู่สัญญาหรือในการชำระหนี้อื่น ๆ ที่ตกลงชำระหนี้โดยพลัน มูลค่าของเงินตราก็ยังคงไม่มีการเปลี่ยนแปลงจนกระทบความสำคัญของเจตนาระหว่างคู่สัญญา แต่คริปโทเคอร์เรนซีมีความผันผวนมาก หากกำหนดให้เป็นเงินตราก็อาจจะก่อปัญหาความเป็นเสถียรภาพของเงินตรา

เมื่อคริปโทเคอร์เรนซีมีมูลค่าไม่มีเสถียรภาพ และไม่มีผู้ที่สามารถควบคุมกลไกการขึ้นลงของมูลค่าได้ มูลค่าของคริปโทเคอร์เรนซีมีการขึ้นลงอย่างมากตลอดทุกเวลาขึ้นอยู่กับการซื้อขายของตลาด ทำให้การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ไม่สามารถคาดการณ์ได้ขึ้นอยู่กับการซื้อขายคริปโทเคอร์เรนซีในช่วงเวลานั้น หรือขึ้นอยู่กับการเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อกระแสความต้องการในการเข้าถือครองคริปโทเคอร์เรนซี คริปโทเคอร์เรนซีจึงไม่ได้ถูกรับรองตามกฎหมายไทยให้ถือเป็นเงินตรา ตามพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. ๒๕๐๑

คริปโทเคอร์เรนซีและเงินตราที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีคุณสมบัติและลักษณะที่เหมือนและแตกต่างในบางจุด ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

คุณสมบัติและลักษณะ	เงินตรา	คริปโทเคอร์เรนซี
๑) มีลักษณะทางกายภาพ	มีการออกธนบัตรหรือเหรียญกษาปณ์	มีเพียงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์
๒) มีเสถียรภาพ มูลค่าไม่ผันผวน	มีเสถียรภาพสูง	ไม่มีเสถียรภาพ มูลค่าผันผวนสูง ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย
๓) ยอมรับในสังคมอย่างกว้างขวางในฐานะเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน	มีการยอมรับเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนในทุกประเทศ	มีเพียงสังคมบางส่วนที่ใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน
๔) สะดวกสบายที่จะนำไปใช้	ธนบัตรและเหรียญกษาปณ์สามารถพกพาและใช้ได้สะดวก	ไม่สะดวกต่อการนำไปใช้ ผู้ใช้จำเป็นต้องมีแอปพลิเคชัน
๕) แบ่งเป็นหน่วยย่อยได้	สามารถแบ่งเป็นหน่วยย่อยได้	สามารถแบ่งเป็นหน่วยย่อยได้
๖) มีความคงทนถาวร	ธนบัตรและเหรียญกษาปณ์มีความคงทน แม้ชำรุดก็สามารถนำมาเปลี่ยนใหม่ได้	เป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่มีการเก็บรักษาอย่างเข้มงวดจึงมีความคงทนไม่เสียหาย
๗) เป็นสิ่งหายาก	ถูกควบคุมการผลิตโดยหน่วยงานกลางของแต่ละประเทศ	เฉพาะผู้ให้บริการเท่านั้นที่สามารถเพิ่มจำนวนคริปโทเคอร์เรนซีได้
๘) เป็นสิ่งที่มีค่าเท่ากัน	เงินตราสกุลเดียวกันมีมูลค่าเท่ากันเสมอ	คริปโทเคอร์เรนซีชนิดเดียวกันมีมูลค่าเท่ากันเสมอ

จากการที่คริปโทเคอร์เรนซีขาดคุณสมบัติในการยอมรับเป็นสื่อกลางในการชำระหนี้เพราะมีปัญหาด้านการมีเสถียรภาพในมูลค่า และขาดลักษณะทางกายภาพเหมือนเงินตรา ไม่สามารถเป็นมาตรฐานในการชำระหนี้ในอนาคต รวมทั้งไม่สามารถเป็นเครื่องรักษามูลค่าได้ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดของเงินตรา ทำให้คริปโทเคอร์เรนซีไม่มีลักษณะที่สมควรกำหนดให้เป็นเงินตราตามกฎหมายได้ การกำหนดคริปโทเคอร์เรนซีให้เป็นเงินตรา อาจมีผลกระทบทางด้านลบ เพราะจะทำให้การทำนิติกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดให้ใช้คริปโทเคอร์เรนซีชำระหนี้ตามกฎหมาย

เกิดปัญหาตามมา ดังนั้นหากคู่สัญญาตกลงทำสัญญาโดยกำหนดให้ใช้คริปโทเคอร์เรนซีเสมือนเงินตราข้อตกลงดังกล่าว ย่อมเป็นโมฆะตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๐ เนื่องจากมีวัตถุประสงค์ขัดต่อกฎหมาย คือขัดต่อพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. ๒๕๐๑ มาตรา ๙ โดยการมีผลเป็นโมฆะนั้นมีผลเฉพาะส่วนเรื่องการตกลงให้ชำระหนี้ด้วยคริปโทเคอร์เรนซี แต่เนื้อหาส่วนอื่นของสัญญาดังกล่าวยังมีผลสมบูรณ์ผูกพันคู่สัญญา ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๗๓ ที่บัญญัติว่า “ถ้าส่วนหนึ่งส่วนใดของนิติกรรมเป็นโมฆะ นิติกรรมนั้นย่อมตกเป็นโมฆะทั้งสิ้น เว้นแต่จะพึงสันนิษฐานได้โดยพฤติการณ์แห่งกรณีว่า คู่กรณีเจตนาจะให้ส่วนที่ไม่เป็นโมฆะนั้นแยกออกจากส่วนที่เป็นโมฆะได้” จะเห็นว่าการพิจารณา กำหนดให้สิ่งใดเป็นเงินตราต้องมีการพิจารณาอย่างรอบคอบ เพราะหากกำหนดสิ่งที่ไม่เหมาะสมให้เป็นเงินตรา โดยสิ่งนั้นอาจเป็นสิ่งที่ไม่มีมูลค่าที่คงที่ ไม่สามารถชำระหนี้ได้สะดวกรวดเร็ว เป็นต้น การกำหนดให้เป็นเงินตราดังกล่าว จะทำให้สัญญาทางแพ่งทุกอย่างเกิดปัญหาตามมา ตั้งแต่การตีความตามวัตถุประสงค์ของสัญญาจนถึงการชำระหนี้

แต่อย่างไรก็ดีในสังคมปัจจุบัน ประชาชนยังมีความต้องการเงินดิจิทัลมากขึ้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่ประชาชนไม่ได้พิจารณาคุณค่าของเงินดิจิทัลตามคุณสมบัติของความเป็นเงินซึ่งเน้นการใช้เป็นสื่อกลาง แลกเปลี่ยน แต่เป็นการมองเงินดิจิทัลเป็นทรัพย์สินทางการเงินซึ่งเน้นผลตอบแทนที่ได้รับจากการถือครองมากกว่า และหากการครอบครองเงินดิจิทัลถูกใช้เพื่อหวังผลจากอัตราผลตอบแทนในรูปแบบของทรัพย์สินทางการเงิน ย่อมต้องเปรียบเทียบผลที่จะได้รับและความเสี่ยงที่เกิดขึ้นเทียบกับถือครองทรัพย์สินในรูปแบบอื่น ๆ และต้องคำนึงถึงการ มีกฎหมายรองรับ

ผู้เขียนมีข้อเสนอว่าไม่ควรนำคริปโทเคอร์เรนซีมาใช้ชำระหนี้ เพราะการจะนำคริปโทเคอร์เรนซีมาใช้ชำระหนี้หรือไม่คงต้องพิจารณาจากเงินดิจิทัลในมุมมองบทบาทหน้าที่ของเงิน ประกอบกับเมื่อพิจารณาถึงประเด็นต่อไปนี้

ประเด็น การเป็นเครื่องรักษามูลค่า คือการอยู่ในสภาพที่สามารถเก็บรักษามูลค่าได้ หมายถึงเงินมีบทบาท ในการเก็บรักษาอำนาจซื้อไว้ไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากเดิมหรือไม่ให้เกิดการเสื่อมสลายไปตามกาลเวลา โดยเป็นการตีค่า ของเงินสกุลนั้นเทียบกับมูลค่าสินค้าต่าง ๆ เมื่อช่วงเวลาเปลี่ยนแปลงไป เมื่อมูลค่าของเงินดิจิทัลหรือคริปโทเคอร์เรนซี เปลี่ยนไป เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าในตัวเงินชนิดนั้นเอง ซึ่งเกิดจากการได้รับความนิยมการเสื่อมความนิยม หรือการใช้เงินไปเพื่อวัตถุประสงค์หลักในด้านอื่น ๆ มากกว่าที่จะใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนซึ่งจะเกิดขึ้นได้ง่าย สำหรับการพิจารณาค่าภายนอกของเงิน โดยมีสาเหตุเกิดขึ้นจากกรณีสินค้าไม่ได้ตั้งราคาเป็นหน่วยของเงินดิจิทัล ชนิดนั้นโดยตรง แต่เป็นการตีค่าผ่านอัตราแลกเปลี่ยนกับเงินสกุลอื่น ๆ ดังนั้นหากอัตราแลกเปลี่ยนของเงินดิจิทัล เมื่อเทียบกับเงินสกุลอื่นๆเปลี่ยนแปลงไปมากในช่วงเวลาอันรวดเร็ว จึงเห็นได้ว่าเงินดิจิทัลไม่อาจเป็นเครื่องเก็บรักษามูลค่าที่ดีได้

ประเด็น การเป็นมาตรฐานในการชำระหนี้ในภายหลัง การใช้คริปโทเคอร์เรนซีหรือเงินดิจิทัล ชำระหนี้ ยังมีปัญหากรณีการเป็นมาตรฐานการชำระหนี้ในภายหลัง เนื่องจากการเกิดสภาพหนี้จะเกี่ยวเนื่องกับช่วงเวลาที่ทำให้ กู้ยืมเงินและช่วงเวลาของการชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยคืนหากมูลค่าของเงินดิจิทัลหรือคริปโทเคอร์เรนซี มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปมาก การจะเกิดปัญหาการขาดเสถียรภาพแล้วเงินดิจิทัลหรือคริปโทเคอร์เรนซีนั้น ๆ ก็ไม่สามารถที่จะใช้เป็นมาตรฐานในการชำระหนี้ในภายหลังได้

ประเด็น การขาดลักษณะทางกายภาพ เนื่องด้วยรูปแบบของเงินดิจิทัลเป็นรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ชนิดหนึ่งที่ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สร้างขึ้นมาจับต้องไม่ได้ ไม่มีสื่อกลางเป็นวัตถุที่มีมูลค่าใดแทนตัวเงินดิจิทัล โดยลักษณะการจัดเก็บเงินดิจิทัลผู้ถือครองจะต้องมีบัญชีผู้ใช้หรือกระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ก่อน ในส่วนนี้ จำเป็นต้องมีการยืนยันตัวตนของผู้ใช้งานโดยการลงทะเบียนใส่ข้อมูลส่วนบุคคลและต้องมีการตรวจสอบเพื่ออนุมัติเข้าใช้งานก่อนที่จะมีการรับส่งเงินดิจิทัล ด้วยสภาพของเทคโนโลยีบล็อกเชนที่เป็นการกระจายข้อมูลนี้จึงไม่อาจคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้ปลอดภัยได้ เมื่อผู้ใช้งานหรือเจ้าของเงินดิจิทัลแสดงตัวก็จะถูกบันทึกข้อมูลทันทีและเมื่อไม่ต้องการใช้เงินดิจิทัลสกุลนั้น ๆ แล้ว ก็ไม่สามารถลบข้อมูลออกจากระบบได้ ยิ่งเป็นเงินดิจิทัลที่แพร่หลาย ผู้ใช้งานทั่วโลกย่อมเข้าถึงข้อมูลได้เหมือนกันซึ่งอาจจะกลายเป็นช่องทางให้มีฉาชีพที่มีความรู้ทางเทคโนโลยีเข้าถึงนำข้อมูลส่วนบุคคลแล้วนำไปใช้งานในทางที่ก่อให้เกิดความเสียหายได้

บรรณานุกรม

หนังสือ

จิต เศรษฐบุตร. (๒๕๑๙). คำอธิบายวิชากฎหมายแพ่งลักษณะทั่วไปแห่งหนี้. พิมพ์ครั้งที่ ๓.
กรุงเทพมหานคร: ธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์.

สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (๒๕๕๙). คำอธิบายความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

เสนีย์ ปราโมช. (๒๔๘๔). ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยทรัพย์สิน. พิมพ์ครั้งที่ ๒.
กรุงเทพมหานคร: ธรรมศาสตร์และการเมือง.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (๒๕๖๔). ICO Portal” สืบค้นเมื่อวันที่
๒๘ มกราคม ๒๕๖๕, <http://www.sec.or.th/digitalasset#ICOP>.

วิทยานิพนธ์

สิริวิศ ศรีวิลาศ. (๒๕๖๑). มาตรการในการกำกับดูแลสินทรัพย์ดิจิทัล. วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, คณะนิติศาสตร์, สาขากฎหมายธุรกิจ.

สุธิดา แซ่ไคว้ และธนวัฒน์ พิสิฐจินดา. (๒๕๖๒). ความเหมาะสมทางกฎหมายในการกำหนดให้เงิน
ดิจิทัลเป็นเงินตรา พ.ศ. ๒๕๐๑. รายงานผลการวิจัยเสนอต่อการประชุมวิชาการนำเสนอ
ผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.

สุภณัฐ วัฒนวัฒน์. (๒๕๖๔). ผลกระทบทางกฎหมายหากกำหนดให้คริปโทเคอร์เรนซีเป็นเงินตรา.
วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะนิติศาสตร์,
สาขากฎหมายเอกชน.

อัจฉรา หล่อตระกูล. (๒๕๕๘). เงิน:ความหมายและความสำคัญMoney:Meaning and Importance.
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

บทความ

เสวียน แก้ววงษา. (๒๕๖๐). เงินดิจิทัล : บริบทของการพิจารณาความเป็นเงิน Digital Currency : A Contextual Consideration of Money. Pdf. หน้า ๘ สำนักศึกษาปณ. (มปป).หลักเกณฑ์การรับแลกคืน
เหรียญกษาปณ์ชำรุด. ค้นเมื่อ ๑๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ จาก :
<http://siamblockchain.com/2018/06/20/sec-advisor-talk-about-future-of-crypto-industry-in-thai/>

อาณัติ สีมัคเดช. (๒๕๖๑). วิวัฒนาการของเงินจากหอยเบี้ยสู่คริปโตเคอร์เรนซี. หน้า ๑๑ กรุงเทพฯ : เกรทไอดี.
